

Vypsaná témata terénních praktik pro předměty:

ETBA21 Terénní výzkum II

ETBA22J Terénní výzkum II

ETBA107 Pramenné studium a terénní výzkum

ETBA126 Terénní výzkum II

ETBA127 Terénní výzkum II

ETMA103 Pramenné studium a terénní výzkum I

ETMA104 Pramenné studium a terénní výzkum II

ETMA121 Pramenné studium a terénní výzkum III

I. Termíny

Rozpis dostupných témat pro **jarní semestr 2022**, ke zvolenému tématu je nutné se **přihlásit do 28. 2. 2022** prostřednictvím-emailu **garantům** jednotlivých **témat**. Nejzazší termín **odevzdání** finální verze práce garantům za účelem jejich připomínkování a odsouhlasení je **31. 7. 2022**.

II. Rozpis témat

Téma č. 1

Transformace stravy a obecně konzumu v 90. letech

Garant tématu PhDr. Roman Doušek, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **4**

Terénní výzkum směřuje ke zmapování transformací stravy a konzumu v 90. letech 20. století, a to s ohledem na předpoklad mnoha historiků hovořících o nenaplněných konzumních očekáváních během pozdního socialismu.

Výzkumné otázky: Jaké nejvýznamnější změny přinesla 90. léta do každodennosti obyvatel? Jaké inovace zasáhly do stravy? Jaké kontinuity můžeme nalézat ve stravě? Jak se změnil konzum v 90. letech? Jakou roli hrál konzum ve společnosti v 80. letech ve srovnání s jinými společenskými problémy?

Informátoři: Studenti si zajistí vlastní informátory, kterých se téma týká. Před přihlášením k tématu se ujistěte, že bude mít k dispozici min. 5 informátorů, kteří budou ochotní o tématu hovořit. S ohledem na téma budou informátoři důsledně anonymizováni (skryti pod smyšlenými iniciálami, bude uvedeno pohlaví, věk, okres a velikost sídla). Výsledná zpráva z terénního výzkumu je ukládána do archivu ÚEE!

Průběh: Příprava výzkumu s garantem (příprava polostrukturovaného rozhovoru, tipování pramenů, příprava zúčastněného pozorování, právní a etické aspekty), individuální výzkum, průběžné konzultace, odevzdání zprávy z terénního výzkumu, připomínkování zprávy, opravy.

Téma č. 2

Oslavy spojené partyzánským kultem a dělnickým hnutím v letech 1948–1989

Garant tématu PhDr. Roman Doušek, Ph.D. (kontakt viz is.muni)
Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: 4

Terénní výzkum směřuje ke zmapování festivit spojených partyzánským kultem a dělnickým hnutím (nejen 1. máje) během komunistického režimu. Zaměří se nejen na samotný průběh těchto festivit, jejich legitimizační rámce, ale také na jejich význam v dobové společnosti (pro režim, účastníky, lokality).

Výzkumné otázky: Jaký průběh měla vybraná festivity? Jak byla odůvodňována její existence? K jakému cíli v ideové rovině měla tato festivity vést? Jaký význam měla účast na festivitě? Co tato festivity znamenala pro lokality, kde se konala?

Informátoři: Studenti si zajistí vlastní informátory, kterých se téma týká. Před přihlášením k tématu se ujistěte, že bude mít k dispozici min. 5 informátorů, kteří budou ochotní o tématu hovořit. S ohledem na téma budou informátoři důsledně anonymizováni (skryti pod smyšlenými iniciálami, bude uvedeno pohlaví, věk, okres a velikost sídla). Výsledná zpráva z terénního výzkumu je ukládána do archivu ÚEE!

Průběh: Příprava výzkumu s garantem (příprava polostrukturovaného rozhovoru, tipování pramenů, právní a etické aspekty), individuální výzkum, průběžné konzultace, odevzdání zprávy z terénního výzkumu, připomínkování zprávy, opravy.

Téma č. 3

Proměna každodenního života v období post-socialistické transformace (90. léta na vesnici a ve městě)

Garant tématu PhDr. Oto Polouček, Ph.D. (kontakt viz is.muni)
Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: 4

Privatizace, dekolaktivizace, rozmach drobného podnikání – obnovení drobných řemesel, vznik soukromých obchodů, hostinců, proměna kvality života, proměna architektury, liberalizace a deregulace a její vliv na každodenní život. Role iniciativy jednotlivců, lidové kreativity a adaptability (obchody v garáži, hostince v rodinných domech, diskotéky v budovách býv. JZD atd.). Kontinuita a diskontinuita ve struktuře společenských organizací a jejich podílu na společenském životě – vznik nových spolků, obnova zrušených organizací (Skaut, Sokol) atd. Téma bude vhodně zúženo po prvotní konzultaci s garantem, kterou je podmíněna jeho volba.

Téma č. 4

Neformální sdružování a komunitní život na současné vesnici

Garant tématu PhDr. Oto Polouček, Ph.D. (kontakt viz is.muni)
Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: 4

Terénní výzkum se zaměří primárně na studium neformálních sociálních vazeb obyvatel současné vesnice a jejich vlivu na jejich životní styl: lidé si budují sociální kapitál různým způsobem – přirozeným kontaktem s příbuznými, sousedy či spolužáky, v souvislosti se svými zájmy a volnočasovými aktivitami i díky členství v různých zájmových sdruženích. Vedle zájmu o institucionalizovanou formu sdružování (ve spolcích, sportovních organizacích či třeba církvích) nelze přehlížet ani neformální socializaci, která se může odehrávat v rámci institucí a organizovaných struktur, může je však přesahovat i vnikat mimo. Neorganizované a spontánní

sdužování je přitom mnohdy přehlíženo, jelikož není dokumentováno v písemných pramenech – etnologický terénní výzkum a ústní svědectví je tak jedním z mála zdrojů, pomocí kterých můžeme svědectví o tomto důležitém spektru lidské socializace dokumentovat – etnologie zde má proto nezastupitelné místo. Sociální kapitál jednotlivce totiž formuje jeho hodnotovou orientaci, pohled na svět i životní dráhu a utváří prostředí, ve kterém se pohybuje (současné sociální vědy nyní pracují i s pojmem sociální milieu či sociální prostředí). Téma výzkumu bude vhodně zúženo a specifikováno v mantinelech studia vlivu neformální socializace na podobu sociálního prostředí obyvatel současného venkova, studia životních strategií jednotlivců různého věku a pohlaví (žádoucí je výzkum mezi mládeží, ale třeba i mezi seniory), případně dokumentace a studia různých podob komunitního života v obci. Téma přitom bude zúženo po prvotní osobní konzultaci s garantem, kterou je podmíněna jeho volba.

Téma č. 5

Svépomocné úpravy rekreačních objektů ve vzpomínkách i současné praxi

Garant tématu PhDr. Oto Polouček, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: 4

České země jsou považovány za zemi zaslíbenou chatařství, chalupářství či městskému zahrádkářství. První chatové osady vznikaly již na počátku 20. století a jsou silně spjaty i s rozmachem specificky českého fenoménu – trampingu. Nedostatek dostupného stavebního materiálu i omezené možnosti k trávení volného času spjaté nejen s obdobím socialismu vedly k rozmachu masové popularity rodinné rekreace ve vlastním objektu (chalupě po rodičích či ve vysídleném pohraničí, chatě v rekreačních oblastech či na městské periferii). S tím souvisí masivní rozmach fenoménu svépomocného budování, opravování, zdokonalování a zkrášlování dle schopností i vkusu majitelů těchto objektů. Podobné fenomény zažívají renesanci i v současnosti. Zvýšený zájem o městský prostor a smysluplné využití tzv. brownfieldů i příklon ke zdravému životnímu stylu vše vede k růstu popularity městského zahrádkářství třeba i díky různým svépomocným iniciativám a DIY kultuře. V současné době je navíc běžné, že si majitelé rekreační chaty či chalupu upravují za účelem trvalého bydlení. Terénní výzkum může být založen jak na vzpomínkách pamětníků, kteří si vlastní rekreační objekt pořídili za socialismu, případně může v reálném čase sledovat ryze současné fenomény (spjaté třeba i s využitím rekreačních objektů v kontextu pandemie). Vítány jsou tedy výzkumy z městského prostředí i vzpomínky na každodenní život na rodinné chalupě na vesnici. Vítána je i autoetnografie. Téma bude vhodně zúženo po prvotní konzultaci s garantem, kterou je podmíněna jeho volba.

Téma č. 6

Folklorní soubory v době (post)covidové

Garant tématu prof. PhDr. Martina Pavlicová, CSc. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: 4

Pandemická situace proměnila dosavadní způsob života ve všech rovinách. K jedné z nich patří i trávení volného času, ke kterému můžeme přiřadit také aktivity folklorních souborů. Folklorní hnutí se v českém prostředí vždy opíralo o velkou členskou základnu, podporu samospráv a státních institucí a bylo důležitou složkou kulturní a společenské sféry. Nabízí se výzkumné otázky, zda vzhledem k okolnostem nastala změna ve fungování folklorních souborů, zda by to byla změna dočasná či trvalá, jak silná je vazba účastníků k těmto aktivitám a jakou roli má folklorní kolektiv v místním společenství.

Téma č. 7

MDŽ a/vs Den matek

Garant tématu doc. PhDr. Daniel Drápala, Ph.D. (kontakt viz is.muni)
Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **3**

Terénní výzkum se směřuje na dva novodobé svátky, s nimiž se česká společnost začala intenzivně setkávat v průběhu 20. století. S postupem let se měnila ideová (i ideologická) interpretace těchto svátečních dnů. Výzkum bude směřován k reflexi Mezinárodního dne žen a Svátku matek v současné společnosti, výzkumník se zaměří na jeho průběh i interpretaci aktérů, při výzkumu může být zohledňováno srovnání k oběma svátkům v rámci jedné časové roviny, interpretace dle pohlaví či aktérského zapojení. Budou nás také zajímat, jaké jsou osobní důvody k preferenci toho či onoho svátku, jaké se k nim váží vzpomínky atd. Studenti si vyhledají informátory, kterých se téma týká. Před přihlášením k tématu se ujistěte, že bude mít k dispozici min. 5 informátorů, kteří budou ochotní o tématu hovořit.

Průběh: Příprava výzkumu s garantem, individuální výzkum, průběžné konzultace, odevzdání zprávy z terénního výzkumu, připomínkování zprávy, opravy.

Téma č. 8

Svépomocná výroba stavebního materiálu

Garant tématu doc. PhDr. Daniel Drápala, Ph.D. (kontakt viz is.muni)
Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **3**

Ještě ve druhé polovině 20. století se výraznou mírou realizovala individuální výstavba rodinných domů formou svépomoci. Z důvodu nedostatku stavebního materiálu, ale i s ohledem na ekonomické možnosti si mnozí stavebníci zhotovovali cihly či tvárnice vlastními silami. Terénní výzkum se zaměří na toto úsilí v prostředí venkova či měst (výběr lokalit dle možností a preferencí studenta). Výzkumník si bude na příkladu nejméně čtyř stavebníků/investorů všimnout jak technologické roviny (získávání materiálu, postup přípravy surovin a jejich zpracování, případné zapojení osob znalých technologie, pomůcky, nástroje a další nezbytné či specifické vybavení), tak i ekonomicko-sociální stránky (motivy, výhody a nevýhody, faktor rodinné či sousedské výpomoci, zpětná reflexe).

Průběh: Příprava výzkumu s garantem, individuální výzkum, průběžné konzultace, odevzdání zprávy z terénního výzkumu, připomínkování zprávy, opravy.

Téma	č.	9

Fenomén agroturistiky

Garant tématu doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. (kontakt viz is.muni)
Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **2**

Výběr zkoumaného podniku je ponechán na studentovi. Cílem výzkumu je dokumentace života na zemědělské usedlosti (farmě), kde dochází k propojení tradičního hospodaření s formou šetrného turistického ruchu. Vedle popisu objektu se student pokusí zachytit život na usedlosti z hlediska provozovatelů i z hlediska návštěvníků. Postihne motivaci obou skupin, případně názory okolí na provoz podniku. Součástí výzkumu je dokumentace (fotografická, příp. video).

Téma č. 10

Stavebně historický průzkum tradiční vesnické usedlosti

Garant tématu doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **2**

Výzkum vesnického domu patřil mezi tradiční badatelská témata oboru. V souvislosti se společenským vývojem v druhé polovině minulého století došlo na vesnici k zániku nebo přestavbám tradičních staveb. Přes uvedenou modernizaci lze stále na vesnici najít stavby, které lze zařadit do kategorie lidového domu. I u zmodernizovaných objektů můžeme na základě stavebně historického průzkumu objevit historické jádro a použité staré technologie. Výzkum vytipovaného objektu by měl odhalit jeho stavební vývoj (dispozice, materiál) a sociální strukturu, a to na základě terénního výzkumu a studia archivních pramenů. Během průzkumu by měla vzniknout základní plánová dokumentace a detailní dokumentace fotografická.

Téma č. 11

Kurzy vaření a jejich dopad na proměnu rodinného jídelníčku

Garant tématu prof. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **4**

Kurzy vaření se staly módní záležitostí pro muže a ženy. Často je vedou renomovaní kuchaři známí z televizních pořadů, kurzy jsou specializované na jednotlivé druhy jídel. Cílem je zmapovat nabídku v Brně, oslovit účastníky kurzu a zjistit, nakolik se jejich poznatky promítly do rodinného jídelníčku.

Téma č. 12

Televizní a internetové pořady o vaření

Garant tématu prof. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **4**

Velký počet různých zábavných nebo výukových pořadů o vaření má velmi rozdílný charakter a sledovanost. Výzkumník by měl zmapovat a charakterizovat jednotlivé směry a vyhledat několik respondentů, kteří tyto pořady sledují, zjistit nakolik je sledují jako zábavný program, popř. nakolik se proměnil jejich jídelníček pod tímto vlivem.

Téma č. 13

Rekreační grilování

Garant tématu prof. PhDr. Alena Křížová, Ph.D. (kontakt viz is.muni)

Maximální počet studentů, kteří si mohou téma zapsat: **4**

Obliba grilování jako volnočasové záliby se rozšířila u nás ve všech společenských vrstvách. Grilování je běžné na chalupách nebo u obyvatel rodinných domů, ale v posledních letech se začalo objevovat i u obyvatel sídlišť, kde se provozuje na balkonech a lodžích. Výzkum by se měl zaměřit převážně na tento fenomén, na společenskou roli této činnosti a na její podobu.

III. Obecné informace

Předmět představuje **pokročilejší praktikum etnologického výzkumu** realizovaného studentem samostatně v terénu, a to v návaznosti na individuální či kolektivní výzkumné projekty ÚEE. Výzkum je realizován **systematicky v průběhu celého semestru** a obsahově je svázán s tématy vypsányými ÚEE a garantovanými pedagogickými pracovníky Ústavu evropské etnologie. **Téma výzkumu nemůže být shodné s tématem bakalářské práce.**

Specifikace závěrečné práce:

Zpráva z výzkumu bude vykazovat parametry **kompaktního odborného textu** odpovídající strukturaře, který bude **vytěžovat výsledky výzkumu**. Text bude **opatřen standardním aparátem**, který odpovídá pravidlům **vědeckému textu** (tj. poznámkami pod čarou, soupisem literatury, pramenů a respondentů, může obsahovat obrazové či jiné přílohy – popisky viz citační norma ÚEE); citační praxe bude respektovat pravidla stanovená Citační normou ÚEE, která je přístupná na webové stránce Ústavu.

Rozsah min. 15 normostran, max. 24 normostran textu (1 NS = 1800 znaků).

Semestrální práce je po odsouhlasení finální verze garantem tématu **odevzdávána** v tištěné podobě ve svázané formě (s možností příloh na vloženém CD či DVD, v tomto případě je nutno vložit do tištěné podoby práce seznam a popisy všech materiálů uložených na nosičích).

Titulní list viz <https://etnologie.phil.muni.cz/studium/pro-studenty> (Titulní strana a prohlášení ke zprávě z terénního výzkumu a z předmětu Pramenné studium a terénní výzkum I, II,III)

Termín odevzdání: nejpozději do 31. 7. 2022